

Предпоставки и реализация на взаимодействието в системата на данъчно-осигурителния контрол

Бистра Николова *

Въведение

От момента на създаването на Националната агенция за приходите (НАП) в България – досега в нейните стратегически планове за развитие важно място заемат планираните дейности и мероприятия, свързани с постигането на резултатно и координирано взаимодействие (сътрудничество, партньорство) с органите на изпълнителната, съдебната и законодателната власт в страната; с бизнеса, браншовите и други неправителствени организации; с медиите; с институциите на Европейския съюз, приходните администрации на други държави, както и с други ключови партньори с оглед на това, по този начин, да се осигури възможност за реализиране на стратегическите цели на Агенцията.

Причината за специалното внимание, което се отделя на тези въпроси е, че във всяка сфера на финансовия контрол, в т.ч. и в сферата на данъчно-осигурителния контрол, осъществяван от НАП, взаимодействието се ползва като средство за повишаване на неговата ефективност, разглеждана едновременно като фундаментален принцип на контрола и, като критерий за оценка на неговата реализация, който изисква да се съпоставят постигнатите резултати и използваните ресурси. Така например, съвместните действия на контролните органи в сферата на данъчния контрол от няколко страни - членки на ЕС при извършване на международни ревизии води до съкращаване на сроковете за осъществяване на

последващия контрол. Освен, че взаимодействието рефлектира положително върху ефективността на контрола, като създава възможност за намаляване на сроковете, разходите и усилията при постигане на контролното въздействие, то има отношение и към неговата ефикасност, тъй като сътрудничеството е предпоставка за повишаване на разкриваемостта и подобряване на противодействието на данъчно-осигурителните нарушения и измами.

Взаимодействието в системата на НАП се реализира въз основа на действащата нормативна уредба, която определя правната рамка (нормативните предпоставки) за осъществяване на законосъобразни действия и мероприятия в тази насока. Предвид актуалността и значимостта на взаимодействието в системата на НАП, в последващото изложение ще бъдат разгледани нормативните разпоредби, които го регламентират, ще бъдат изведени формите и насоките за неговото осъществяване, както и органите, институциите и лицата, с които по нормативен път е регламентирано осъществяването на това взаимодействие, ще бъде направен сравнителен анализ на предвидените нормативни възможности и действително извършените дейности и мероприятия, което ще даде възможност да се разкрие степента на съответствие между „de jure” и „de facto” в тази сфера.

1. Закони, регламентиращи взаимодействието в системата на НАП.

1.1. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за националната агенция за приходите (ЗНАП).

Регламентирани са функции и правомощия на Агенцията (НАП) да осъществява обмен на информация с Европейската комисия и други институции на Европейската общност и да осъществява обезпечаването и принудителното събиране на вземания по решения на Европейската комисия, Съвета на Европейския съюз, Съда на Европейските общности и Европейската централна банка, с които се налагат парични задължения, подлежащи на изпълнение.

* гл. ас. д-р Бистра Николова
Икономически университет – Варна

Обособена е самостоятелна Глава пета „Обмен на информация и взаимодействие”, която регламентира:

а/ Текущото предоставяне на информация от компетентни органи и институции на НАП, въз основа на съвместни инструкции:

- държавните и общинските органи, компетентни да регистрират или издават разрешения за извършване на определен вид търговска дейност, уведомяват агенцията за регистрираните лица или обекти и за издадените разрешения, както и за прекратената регистрация или отнетите разрешения;

- органите, компетентни да регистрират превозни средства, включително въздухоплавателни и плавателни средства, уведомяват агенцията за регистрираните, отчислените и спрените от движение превозни средства;

- съдиите по вписванията уведомяват агенцията за прехвърлените, учредените, изменените или прекратените вещни права върху недвижими имоти, както и за учредените, изменените и заличените ипотеките;

- общините уведомяват агенцията за декларираните недвижими имоти, превозни средства, открити наследства, придобитите имущества по възмезден и безвъзмезден начин по Закона за местните данъци и такси, както и за регистрираните търговски обекти;

- Националният статистически институт обработва годишните отчети за дейността на лицата, задължени да ги предоставят съгласно Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица, и предоставя данните от тях за целите на Националната агенция за приходите.

б/ Реда за осигуряване на текущия обмен на информация между – Агенцията, министерствата, контролните органи на Министерството на финансите (МФ), Националният осигурителен институт (НОИ), Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), Изпълнителната агенция "Главна инспекция по труда" и общините, въз основа на инструкции.

в/ Събирането и предоставянето на данни и информация, необходими за осъществяването на функциите и правомощията на Агенцията, от съдилищата и общините, държавните и

общинските органи и Националният статистически институт (НСИ).

г/ Уведомяването на Агенцията от търговските банки за откритите или закритите банкови сметки на данъчно задължените лица.

д/ Предоставянето на достъп от Българската народна банка на Агенцията до информацията за паричните задължения на клиентите към банките и към финансовите институции, както и към платежни институции и дружества за електронни пари.

е/ Взаимодействието на Агенцията с други органи – Министерството на вътрешните работи (МВР) и прокуратурата, контролните органи на Министерството на финансите и други държавни и общински органи извършват съвместни действия, във връзка с осъществяването на своите функции, въз основа на съвместни инструкции.

1.2. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК).

а/ Действия по фискален контрол върху движението на стоки – за целите на идентифицирането на транспортните средства, превозващи стоки с висок фискален риск, органите по приходите си взаимодействат с органите на Министерството на вътрешните работи по ред, определен в съвместна инструкция за взаимодействие.

б/ Процедура за административно сътрудничество с държавите - членки на Европейския съюз, в областта на данъците, включително местните данъци, установявани от държавите - членки на Европейския съюз (ЕС), с изключение на: данък върху добавената стойност, мита и акцизи; задължителни осигурителни вноски; такси за издаване на удостоверения и на други документи, издавани от държавни и местни органи; вземания с договорен характер, включително възнаграждения по договори за услуги от обществен интерес.

Административното сътрудничество се осъществява чрез:

1. обмен на информация при поискване въз основа на искане, отправено от запитващ орган на една държава - членка на Европейския съюз, до запитан орган на друга държава - членка на

Европейския съюз, за конкретен случай.

2. автоматичен обмен на информация в областта на данъчното облагане – системното предоставяне на друга държава - членка на Европейския съюз, на предварително определена информация за местни лица на тази държава членка, без отправено искане, на определен интервал от време.

3. спонтанен обмен на информация, при който държавите - членки на Европейския съюз, предоставят една на друга по собствена инициатива информация от значение за установяването на задължения за данъци.

4. искане за връчване, в т.ч.: *Искане за връчване, отправено от местен запитващ орган*, на актове и документи, издадени от органите по приходите, свързани с прилагането на законодателството в областта на данъците; *Искане за връчване от запитващ орган на друга държава - членка на Европейския съюз* на актове и документи, издадени от административни органи на другата държава членка, свързани с прилагането на законодателството в областта на данъците.

5. присъствие и участие в административни производства – по споразумение между компетентните органи на държави - членки на Европейския съюз, оправомощени длъжностни лица от една държава - членка могат да присъстват както в службите, в които органите на друга държава членка изпълняват своите задължения, така и в административните производства, провеждани в другата държава - членка.

Споразумението може да предвижда възможност оправомощените длъжностни лица от държава - членка на Европейския съюз, когато присъстват в административно производство, да искат обяснения от физически лица, както и да имат достъп до всяка информация, свързана с осъществяване на административното сътрудничество по реда на ДОПК.

6. паралелни проверки и ревизии, когато данъчните задължения на едно или повече данъчно задължени лица представляват взаимен интерес за две или повече държави - членки на Европейския съюз, компетентните органи на тези държави могат по взаимно съгласие да извършат паралелни проверки или ревизии в рамките на своята компетентност с цел да обменят получената информация.

в/ Доказателства, събрани от други контролни органи – при извършването на ревизия или проверка органът по приходите, който я извършва, може да поиска писмено от други контролни органи извършването на действия с оглед събиране на доказателства за установяване на задължения или административнонаказателна отговорност.

г/ Разкриване на данъчна и осигурителна информация по искане на оправомощените от ДОПК органи и лица.

1.3. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за данъка върху добавената стойност (ЗДДС).

Обмен на информация:

- митническата администрация предоставя на приходната администрация информация по електронен път за приетите митнически документи за внос и получените плащания на данъка при внос;

- Националната агенция за приходите при поискване предоставя на Българската агенция по безопасност на храните информация за наличието на публични задължения на лице, оператор на хранителна банка;

- Националната агенция за приходите уведомява Българската агенция по безопасност на храните, когато на оператора на хранителна банка е наложена имуществена санкция с влязло в сила наказателно постановление за нарушаване на разпоредбите на Закона за данък върху добавената стойност.

Обмен на информация с данъчните администрации на други държави членки, свързана с облагането с данък върху добавената стойност, определянето на данъчни задължения на лица и/или в хода на обжалване размера на тези данъчни задължения. Информацията, получена от други държави членки, може да се използва като доказателство за определяне на задълженията по ЗДДС, както и при административни и съдебни процедури.

Във връзка с регистрацията по ЗДДС на чуждестранно лице, което не е установено в страната, в т.63 от допълнителните разпоредби към ЗДДС е дадена дефиниция за "Трета страна, с която страната ни има правни инструменти за взаимопомощ". Това е трета страна, с която

страната ни има правни инструменти за взаимопомощ при възстановяване на вземания, свързани с определени налози, мита, данъци и други мерки и относно административното сътрудничество в областта на данъка върху добавената стойност.

1.4. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО).

Изпълнението на Решението на Европейската комисия за държавна помощ за регионално развитие се осигурява от Българската агенция за инвестиции, Националната агенция за приходите и Министерството на финансите съобразно компетентността им, включително:

1. от Българската агенция за инвестиции – потвърждаване на условията и издаване на заповедта за предоставянето на държавна помощ за регионално развитие под формата на преотстъпен данък относно проект за първоначална инвестиция;

2. от Националната агенция за приходите – по отношение на контрола, докладването и прозрачността на схемата;

3. от Министерството на финансите – управление на схемата и уведомяване на Европейската комисия за всички планове за изменение на схемата, по реда на Закона за държавните помощи.

1.5. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за данъка върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ).

Задължение за предоставяне на информация за целите на автоматичния обмен:

- предприятията и самоосигуряващите се лица - платци на доходи, предоставят на Националната агенция за приходите информация за доходите от наем или друго възмездно предоставяне за ползване на недвижимо имущество, както и за доходите от управление и контрол, от участие в управителни и контролни органи на предприятията, начислени и/или изплатени в полза на физически лица, местни на друга държава - членка на

Европейския съюз;

- пенсионноосигурителните дружества предоставят на Националната агенция за приходите информация за пенсиите, начислени и/или изплатени в полза на физически лица, местни на друга държава - членка на Европейския съюз;

- застрахователите предоставят на Националната агенция за приходите информация за доходите от застрахователни обезщетения/премии, изплатени при настъпило застрахователно събитие по договори за застраховки "Живот", когато не попадат в обхвата на друг обмен на информация между държавите - членки на Европейския съюз;

- работодателите предоставят на Националната агенция за приходите информация за доходите по трудови правоотношения, начислени и/или изплатени в полза на физически лица, местни на друга държава - членка на Европейския съюз.

Задължения за предоставяне на информация от държавни органи:

- Министерството на вътрешните работи при поискване от органите по приходите предоставя необходимата информация за установяване дали едно лице е местно или чуждестранно;

- Министерството на регионалното развитие и благоустройството ежегодно предоставя на Националната агенция за приходите актуални данни за населението по настоящ адрес, обобщени по населени места.

1.6. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за митниците (ЗМ).

Във функциите и задачите на Агенция „Митници” е предвидено осъществяването на сътрудничество и взаимодействие с други държавни органи и организации, като условията и редът за взаимодействие се уреждат със съвместни инструкции.

Регламентирано е, че при извършване на проверка митническите органи могат писмено да поискат съдействие от други органи за извършването на действия с оглед установяване на задължения или отговорности на проверяваното лице.

По писмено искане на директора на

Агенция "Митници" и на началниците на митнически органи на Националната агенция за приходите предоставят данни за последващи сделки относно количеството, вида, стойността и произхода на стоки, обект на вносно-износни операции, за суми, подлежащи на внасяне или възстановяване по Закона за данък върху добавената стойност и Закона за акцизите и данъчните складове, както и за установени от органите на Националната агенция за приходите нарушения, извършени от лица, осъществяващи дейности по вноса и износа.

Редът и начинът за електронен обмен на информация между митническата администрация и Националната агенция за приходите се определят със съвместна инструкция на директора на Агенция "Митници" и изпълнителния директор на Националната агенция за приходите.

1.7. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за държавната финансова инспекция (ЗДФИ).

Във функциите на Агенцията е регламентирано, че тя осъществява взаимодействие и обмен на информация с други държавни органи; сътрудничи си с финансово-контролните органи и организации на други държави и международни организации. Органите на прокуратурата, на Министерството на вътрешните работи и на Агенцията (АДФИ) си оказват съдействие при извършване на финансовите инспекции.

1.8. Нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие, предвидени в Закона за Сметната палата (ЗСП).

При осъществяване на своята дейност Сметната палата си сътрудничи с:

1. държавни органи с цел повишаване на ефективността на контролната система и борба с престъпността и корупцията;
2. професионални и неправителствени организации с цел обмен на добри практики и професионално развитие.
3. Европейската сметна палата и други върховни одитни институции.

Конкретните форми на сътрудничество с институциите и организациите се определят със

съвместни споразумения.

На своята интернет страница Сметната палата публикува резултати от възложени проверки на НАП:

- резултати от проверки на НАП по отношение на лица, за които проверката на Сметната палата по чл. 7 от Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни и други длъжности (ЗПИЛЗВДД) е приключила със заключение за несъответствие;
- резултати от проверки на НАП по отношение на лица по ЗПИЛЗВДД, които не са подали в срок или са подали след срока декларации или уведомления

1.9. В Закона за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС) не са предвидени нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие с НАП.

1.10. В Закона за независимия финансов одит (ЗНФО) не са предвидени нормативни възможности за осъществяване на взаимодействие с НАП.

2. Подзаконовите актове, регламентиращи взаимодействието в системата на НАП.

Нормативни разпоредби, уреждащи въпросите на взаимодействието между НАП и други органи, организации и институции са предвидени и в подзаконовите нормативни актове – инструкции, споразумения, договори и меморандуми (Официален Интернет сайт на НАП, 2012). Към настоящия момент такива са подписани с:

- Националният осигурителен институт (НОИ) за предоставяне на лични данни; за обмен на информация между НАП и НОИ; извършване на съвместни действия по контрола върху спазване на осигурителното законодателство, осигурителните приходи и разходи; реда и условията за предаване и достъп до необходимата информация, регистри, архиви и документи, неприключени производства, обучението на служителите на НАП, постъпване на суми по сметки на НАП и др. дейности, свързани с преминаване на функция "Събиране"

от НОИ към НАП; реда за изготвянето и обмяна на статистическа и управленска информация между НОИ и НАП; отчитането на НАП и НОИ пред Министерството на финансите; отношенията, реда и условията за прехвърляне на документи от НОИ в НАП на хартиен носител за поддържането на т.н. “Специален регистър”; съвместна работа при използване на информационната система на НОИ за обработване на данни по събирането и администрирането на задължителните осигурителни вноски;

- пенсионноосигурителни дружества за превеждане на получените от НАП осигурителни вноски и лихви върху тях;

- Агенцията по вписванията за сътрудничество и взаимодействие чрез безвъзмезден обмен на данни и достъп до същите;

- Национално сдружение на общините в РБ за взаимодействие при администриране на местни данъци и такси;

- Търговските банки за извършване на преводи, предаване на информация за състоянието и движението по откритите и обслужвани от банката сметки на НАП и подразделенията ѝ;

- „Български пощи” ЕАД за възлагане връчването на съобщения, приемането на декларации и други функции по чл. 10, ал. 4 от ЗНАП;

- Областна администрация Благоевград, Ловеч, Габрово за възлагане връчването на съобщения, приемането на декларации и други функции по чл. 10, ал. 4 от ЗНАП;

- Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя” за текущ обмен на информация;

- Министерството на труда и социалната политика (Агенцията за социално подпомагане) за текущ обмен на информация;

- Министерството на регионалното развитие и благоустройството за текущ обмен на информация;

- НСИ за предоставяне на данни за вътрешнообщностната търговия със стоки, редът за обмен на информация за система „Интрастат”; за взаимодействие между НАП и НСИ във връзка с обработката на годишните отчети за дейността на лицата, задължени да ги

предоставят съгласно Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица и др.;

- Министерството на земеделието и горите за осигуряване на текущ обмен на информация;

- Националната служба по зърното и фуражите и НАП за взаимодействие;

- Служба „Сигурност - Военна полиция и Военно контраразузнаване” за взаимодействие и обмен на информация;

- Общините за предоставяне на информация от общините на НАП;

- Министерството на образованието и науката за осигуряване на текущ обмен на информация;

- Агенция за икономически анализи и прогнози за обмен на информация;

- Българо-германски център за професионално обучение - гр. Плевен, Пазарджик и Стара Загора за предоставяне на лични данни;

- Министерството на икономиката и енергетиката за сътрудничество;

- Агенцията по заетостта за предоставяне на лични данни;

- НЗОК за взаимодействие и предоставяне на информация;

- Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС) за взаимодействие и обмен на информация; контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризъм;

- Агенция по геодезия, картография и кадастър за предоставяне на данни и справки от кадастралната карта и регистрите;

- Министерство на държавната администрация и административната реформа, Община Дряново и Община Шабла за осигуряване на възможност за плащане по електронен път на данъци, такси и други публични и частни вземания при предоставяне на електронни административни услуги чрез включване на участници в средата, осигуряваща електронни разплащания в процеса на предоставяне на административни услуги по електронен път;

- Комисия за защита на конкуренцията за общо взаимодействие;

- Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация” за взаимодействие;

- Националните данъчни администрации на останалите държави - членки на ЕС; Националните данъчни администрации на Хърватия, Македония, Сърбия, Турция и др. във връзка с участие в програма „Фискалис 2013“;

- Камарата на строителите за обмен и предоставяне на информация и консултации;

- Доставчиците на телекомуникационни услуги за сътрудничество във връзка с осъществяване на дейността на НАП;

- Служба „Военна полиция“ за взаимодействие и обмен на информация;

- НОИ и Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за предприемане на съвместни действия по контрол за спазване на трудовото и осигурителното законодателство и взаимодействие;

- Камарата на частните съдебни изпълнители за взаимодействие и обмен на информация;

- Министерство на околната среда и водите за взаимодействие и обмен на информация;

- МВР за взаимодействие;

- Държавна комисия по хазарта за взаимодействие;

- Прокуратурата на РБ за взаимодействие;

- Агенцията за пътна инфраструктура (АПИ) за взаимодействие в областта на обезпечаване и събиране на публични вземания;

- Изпълнителна агенция „Медицински одит“ за взаимодействие в областта на обезпечаване и събиране на публични вземания.

Освен с посочените органи, организации и институции, НАП осъществява взаимодействие в сферата на финансовия контрол и с някои други органи и институции въз основа на представените в Таблица 1 подзаконовни нормативни актове.

№	Наименование/ Страни подписали акта	Предмет
1	<i>Инструкция № 1 от 25.09.2006 г.</i> издадена от Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност (КУИППД), Министерството на вътрешните работи (МВР), Министерството на финансите (МФ), Главния прокурор на Република България и Националната следствена служба (обем 17 члена)	<p>Взаимодействието между КУИППД, органите на МВР, МФ, прокуратурата и следствието се осъществява чрез обмен на информация и оказване на съдействие с цел установяване на имуществото на лицата, придобито пряко или косвено от престъпна дейност, неговото обезпечаване и отнемане в полза на държавата.</p> <p>При необходимост се създават съвместни екипи за действие между органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, органите на МВР, органите на МФ, прокуратурата и следствието съобразно техните правомощия по закон.</p> <p>Органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, Националната агенция за приходите, Агенция "Митници" и Агенцията за финансово разузнаване обменят информация за лицата относно:</p> <ol style="list-style-type: none">1. тяхното имущество;2. източниците на доходи и техния размер;3. обичайните и извънредни разходи;4. платените публичноправни задължения;5. подадените данъчни декларации;6. трансформацията на имуществото;7. износа и вноса на имущество, включително левове и чуждестранна валута в наличност. <p>По писмено искане на председателя на КУИППД или упълномощено от него длъжностно лице съответните органи на НАП възлагат извършването на ревизия по реда на чл.122 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс по отношение на конкретно физическо или юридическо лице, когато такава не е била извършвана за посочения в искането период или след нейното приключване са открити нови обстоятелства от значение за ревизията, които не са били известни на данъчните органи. Съставеният ревизионен акт, както и ревизионният доклад за резултатите от ревизията се предоставят на съответните органи за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност.</p> <p>По искане на органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, длъжностните лица, на които е възложена ревизията, им предоставят сведения за хода на същата и за установените обстоятелства, както и копие от събраните материали, посочени в искането.</p> <p>Ръководителите на съответните институции дават задължителни указания за вътрешната организация във всяка институция по прилагането на инструкцията.</p>

2	<p><i>Споразумение за сътрудничество и взаимодействие между Сметната палата на Република България и Националната агенция за приходите от 23.01.2012 г. (обем 16 члена)</i></p>	<p>Двете институции имат подписано споразумение през 2006 г., но то не регламентира всички области на сътрудничество. През периода 2006 г.-2012 г. настъпват законодателни промени, които се налага да бъдат отразени. Целта на споразумението от 2012 г. е да стане още по-добро взаимодействието между двете институции, като се детайлизират комуникацията, редът и срокове за обмен на информация, за достъп до базите данни, за по-добра събираемост на приходите от публични вземания и в крайна сметка за по-ефективно осъществяване на дейностите, възложени на Сметната палата и НАП.</p> <p>Сътрудничеството между двете институции се определя по 4 закона – Закона за политическите партии, Изборния кодекс, Закона за обществените поръчки, Закона за публичност на имуществото на лицата, заемащи висши държавни длъжности.</p> <p>С това споразумение са изпълнени и препоръки на Групата на държавите, борещи се срещу корупцията (ГРЕКО) относно засилване на взаимодействието между СП и НАП в областта на финансовия контрол на партиите и на предизборните кампании. Нов момент в споразумението е сътрудничеството в областта на финансовия контрол на партиите (Официален Интернет сайт на Сметна палата, 2012).</p> <p>Сметната палата и органите на НАП осъществяват сътрудничество и взаимодействие във връзка с осъществяване на законоустановените си функции като:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. обменят информация за ефективността на нормативната база и нейното прилагане, както и за констатирани нарушения на нормативните актове, свързани със събиране на публични вземания и данъчното и осигурително законодателство; 2. обменят анализи, оценки и изводи за приходите от публични вземания; 3. предоставят друга информация, свързана с осъществяваната от тях дейност; 4. предоставят експертна помощ, когато са необходими специални знания за изпълнение на функциите им; 5. организират съвместни работни срещи, семинари, както и други форми на обучение на кадрите, с цел подобряване на събираемостта на публичните вземания; 6. предоставят информация, необходима за извършване на проверката по декларациите на лицата по чл. 2, ал. 1 от Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности (ЗПИЛЗВДД); 7. обменят информация във връзка с правомощията на СП и НАП по Закона за политическите партии; 8. при необходимост създават съвместни работни групи за разрешаване на конкретно възникнали задачи;
---	--	--

		<p>9. предприемат действия във връзка с обезпечаване и принудително събиране на публични държавни вземания, установени от Сметната палата;</p> <p>10. прилагат и други форми на сътрудничество и взаимодействие в рамките на правомощията си.</p> <p>Двете институции осъществяват сътрудничество при принудително събиране на публичните вземания . След изтичане на срока за доброволно изпълнение, предоставен на длъжниците с покани, председателят на Сметната палата изпраща на хартиен носител или в електронен формат преписки на длъжници с установени от Сметната палата публични вземания, за които публичните изпълнители от НАП предприемат действия по принудително събиране, съгласно разпоредбите на ДОПК .</p>
3	<p><i>Инструкция № 11 от 05.12.2006 г. за взаимодействие между НАП и АДФИ (обем 8 члена)</i></p>	<p>НАП и АДФИ си взаимодействат като:</p> <ol style="list-style-type: none">1. организират и провеждат съвместно квалифицирани мероприятия, които се отнасят до контролната дейност;2. обменят информация за предстоящи работни семинари и срещи от взаимен интерес и отправят предложения за участие на експертно ниво;3. органите на НАП и АДФИ си предоставят експертна помощ в кръга на техните компетенции въз основа на мотивирано писмено искане от другата страна;4. обменят вътрешни актове/инструкции, стандарти, методически указания, наръчници и др./, свързани с осъществяване на контролната дейност;5. при поискване предоставят информация относно рисковите области и сфери за корупция;6. провеждат и други мероприятия от взаимен интерес при взаимно съгласие на ръководствата на двете администрации или в изпълнение на закон. <p>Дейността по т.1 и т.2 следва да се предхожда от изпращане на уведомителни писма най -малко един месец преди определената за начало на мероприятияето дата, в които се правят предложения за темите и броя на участниците от страна на другата администрация. По възможност, с изпращане на уведомителните писма, се изпращат и материалите, които ще бъдат предмет на обсъждане между експертите на двете администрации (Официален Интернет сайт на АДФИ, 2006) .</p>
4	<p><i>Инструкция № 7 от 08.07.2008 г. за взаимодействие и обмен на информация между НАП и Агенция „Митници”</i></p>	<p>Взаимодействие и обмен на информация между НАП и АМ във връзка с осъществяване на законоустановените функции на агенциите.</p>

5	<p><i>Инструкция № 3 от 06.08.2009 г. за взаимодействие и обмен на информация между НАП и Агенция „Митници”</i></p>	<p>Инструкцията урежда реда и начина на взаимодействие за предотвратяване и разкриване на митнически, валутни, акцизни и данъчни нарушения и престъпления.</p> <p>С инструкцията се осъществи връзка за обмен на информация между системите на НАП и Агенция „Митници”. Връзката дава възможност на служителите да имат пряк достъп до базата данни, която се съхранява и поддържа от двете агенции. Целта на предприетата мярка е да се повиши ефективността на работата на приходните администрации при тяхната дейност по събирането на данъци, мита и акцизи (Официален Интернет сайт на Министерство на финансите, 2009).</p> <p>В приетата Инструкция за взаимодействие и обмен на информация между Агенция „Митници” и Национална агенция за приходите е посочено, че взаимодействието се осъществява между централните и териториалните структури на Агенция „Митници” и Национална агенция за приходите, като следва да бъдат полагани взаимни усилия за предотвратяване и разкриване на митнически, валутни, акцизни и данъчни нарушения и престъпления, а също така и мерки за подобряване на взаимодействието между органите на Агенция „Митници” и Национална агенция за приходите.</p>
6	<p><i>Меморандум за сътрудничество между НАП и Главно национално данъчно управление на Монголия, подписан на 23.09.2009 г.</i></p>	<p>Предвиден е обмен на опит в областта на данъчното облагане и събиране на задължителните осигурителни вноски, според който Националната агенция за приходите (НАП) да подпомага реформирането на системата за данъчно облагане и социално осигуряване в Монголия чрез експертни консултации, участие в работни семинари, програми с външно финансиране.</p> <p>Меморандумът за сътрудничество между двете приходни администрации е подписан на 23.09.2009 г. от изпълнителен директор на Главно национално данъчно управление (ГНДУ) на Монголия и изпълнителният директор на НАП.</p> <p>Препоръката за сътрудничество и подписване на меморандума е отправена от Световната банка, която три поредни години дава високи оценки за реформата в българската приходна администрация.</p> <p>В документа е посочено, че двете администрации ще обменят опит в областта на данъчното облагане и събирането на задължителни осигурителни вноски. Освен това ще споделят знания в областта на съставянето на закони, наредби, ръководства и учебни материали за методологии, техники, анализи за прилагане на нормативните актове.</p> <p>В меморандума е записано също, че НАП и ГНДУ могат да организират съвместни програми, семинари и учебни посещения, утвърдени от ръководителите на двете ведомства (ECON.bg. Деловият портал, 2009).</p>

Източник: Авторът (по данни от нормативни актове и публикации в Интернет)

Въз основа на извършения преглед на нормативните разпоредби, уреждащи взаимодействието в системата на данъчно-осигурителния контрол, могат да се направят следните **изводи и обобщения**:

I. Взаимодействието в системата на НАП се основава на разпоредби, регламентирани в закони (ЗНАП, ДОПК, ЗДДС, ЗКПО, ЗДФЛ, ЗМ, ЗДФИ и ЗСП) и подзаконовни нормативни актове (инструкции, споразумения, договори и меморандуми).

II. Нормативно регламентирани форми на взаимодействие в тази сфера са:

- *обмен на информация* между НАП, органи и институции в страната, органи и институции от ЕС, органи и институции от трети страни;

- *събиране и предоставяне на данни и информация*, необходими за осъществяване на функциите и правомощията на Агенцията от различни органи и институции в страната;

- *обмен на анализи, оценки и изводи* за приходите от публични вземания;

- *извършване на парични преводи и уведомяване на Агенцията от търговските банки* за откритите или закритите банкови сметки на данъчно задължените лица;

- *предоставяне на достъп до информация* на Агенцията от Българската народна банка за паричните задължения на клиентите към банките и към финансовите институции, както и към платежни институции и дружества за електронни пари;

- *извършване на съвместни действия* (в т.ч. чрез формиране на съвместни екипи и работни групи) на Агенцията с Министерството на вътрешните работи и прокуратурата, контролните органи на Министерството на финансите, Националния осигурителен институт и други държавни и общински органи, във връзка с осъществяването на функциите им;

- *връчване на актове и документи* въз основа на Искане за връчване, отправено от местен запитващ орган или Искане за връчване от запитващ орган на друга държава - членка на Европейския съюз;

- *присъствие в службите и участие в административни производства* на оправомощени длъжностни лица;

- *извършване на паралелни проверки и ревизии*, когато данъчните задължения на едно

или повече данъчно задължени лица представляват взаимен интерес за две или повече държави - членки на Европейския съюз;

- *събиране на доказателства от други контролни органи* при извършване на ревизия или проверка за установяване на данъчно-осигурителни задължения или административнонаказателна отговорност;

- *разкриване на данъчна и осигурителна информация* по искане на оправомощените от ДОПК органи и лица;

- *осъществяване на контрол, мониторинг и докладване* за прозрачността на схемата, във връзка с усвояването на държавни помощи;

- *проверки на лица от органи на НАП*, за които са установени несъответствия при контролни действия от страна на органи на Сметната палата;

- *извършване на ревизии* при особени случаи по чл. 122 от ДОПК по писмено искане на компетентен орган извън системата на НАП (например, Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност);

- *организиране на съвместни работни срещи, семинари, учебни посещения както и други форми на обучение на кадрите*;

- *консултации и експертна помощ*;

- *обмяна на опит, знания, добри практики и вътрешни актове* (инструкции, стандарти, методически указания, наръчници и др.), свързани с осъществяване на контролната дейност;

- *възлагане връчването на съобщения, приемането на декларации и други функции* по чл. 10, ал. 4 от ЗНАП;

- *контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризъм*;

- *осигуряване на възможност за плащане по електронен път* на данъци, такси и други публични и частни вземания и предоставяне на електронни административни услуги;

- *сътрудничество при обезпечаване и принудително събиране на публични вземания*.

III. Органите, институциите и лицата, с които е предвидена нормативна възможност НАП да осъществява взаимодействие са:

- *държавни и общински органи*, компетентни да регистрират или издават

разрешения за извършване на определен вид търговска дейност, да регистрират превозни средства и др.;

- *органи на съдебната власт и прокуратурата*, съдиите по вписванията, Камарата на частните съдебни изпълнители;

- *областна и общинска администрация, Национално сдружение на общините*;

- *специализирани институции и агенции* – Националният статистически институт (НСИ), Националният осигурителен институт (НОИ), Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), Изпълнителната агенция "Главна инспекция по труда", Агенцията по заетостта, Българската агенция по безопасност на храните, Българската агенция за инвестиции, Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя”, Националната служба по зърното и фуражите, Агенцията за икономически анализи и прогнози, Агенцията по геодезия, картография и кадастър за предоставяне на данни и справки от кадастралната карта и регистрите, Изпълнителната агенция „Автомобилна администрация”, Камарата на строителите, Агенцията за пътна инфраструктура, Изпълнителната агенция „Медицински одит”;

- *министерства и специализирани структури* – Министерството на вътрешните работи (МВР), ДАНС, Служба „Сигурност - Военна полиция и Военно контраразузнаване”, Министерство на финансите, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на земеделието и горите, Министерството на образованието и науката, Министерството на икономиката и енергетиката, Министерство на държавната администрация и административната реформа, Министерство на околната среда и водите;

- *контролни органи на Министерството на финансите* – Агенция „Митници”, АДФИ, Сметна палата, Държавна комисия по хазарта;

- *предприятията и други работодатели по трудови правоотношения, самоосигуряващите селища - платци на доходи*;

- *застрахователни, пенсионноосигурителни дружества, банкови институции* – търговски банки, Българската

народна банка;

- *доставчици на телекомуникационни услуги*, „Български пощи” ЕАД и центрове за професионално обучение;

- *органи и институции на държавите* - членки на Европейския съюз и Европейската общност – администрациите по приходите (данъци, мита, такси и осигуровки), Европейската комисия, Съвета на Европейския съюз, Съда на Европейските общности и Европейската централна банка;

- *органи и институции на трети страни*, във връзка с определени налози, мита, данъци и др.

IV. Нормативно зададените насоки на взаимодействие в системата на НАП са следните:

- обезпечаване с данни и информация на НАП и останалите участници във взаимодействието;

- повишаване събираемостта на публичните вземания;

- подпомагане на НАП при извършване на някои технически функции като – извършване на парични преводи, връчване на съобщения, актове и документи, приемане на декларации и др.;

- повишаване на ефикасността и ефективността на контролната дейност чрез извършване на съвместни действия, участие в административни производства, извършване на паралелни ревизии и проверки, събиране на доказателства от други контролни органи, сезиране органи на НАП за извършване на проверки и ревизии;

- повишаване квалификацията и професионалната подготовка на кадрите;

- повишаване качеството на контролната дейност;

- превенция и противодействие на финансово-икономически измами и престъпления със социална значимост.

3. Осъществени дейности и мероприятия, свързани с взаимодействието в системата на НАП.

Ежегодно НАП изготвя отчет за дейността си, в който подробно представя осъществените дейности и мероприятия за съответния отчетен период, в т.ч. и такива, които са свързани с

взаимодействието. Въз основа на проучване и анализ на последния годишен отчет за дейността на НАП¹, могат да се направят следните обобщения за фактически реализираното в тази сфера:

- разширен е електронният обмен на информация с някои национални институции, като НЗОК, НОИ, НСИ, Агенция по вписванията (АВ), Гражданска регистрация и административно обслужване (ГРАО), общините, търговските банки, пощите; разширен е обменът на информация по електронен път с някои европейски институции за рискови вътреобщностни сделки, ранно предупреждение за ДДС измами и „прането на пари“ на територията на ЕС; увеличен е обменът на информация, във връзка с административното сътрудничество с други държави-членки на ЕС в областта на събирането на публичните вземания през 2015 г.;

- въведени са електронни услуги, предназначени за външни институции (МВР, Агенция „Митници“ и др.) или такива, които подобряват взаимодействието на администрацията с клиентите на НАП в рамките на контролните производства, например връчени са на задължените лица актове за прихващане и възстановяване, искания за информация, протоколи, ревизионни доклади и актове;

- реализирани са някои съвместни контролни действия с чуждестранни партньори – участия в проекти за съвместни контролни действия по покана на приходни администрации на други държави-членки на ЕС, селекция на случаи за многостранна ревизия, изпратени покани до четири държави-членки за стартиране на съвместни контролни действия;

- осъществени са дейности и мероприятия, които подобряват взаимодействието на Агенцията с правоохранителните органи и някои институции с контролни функции в страната – МВР, ДАНС, Прокуратурата, Агенция „Митници“, Министерството на земеделието, Автомобилна администрация и Държавна агенция за метрологичен и технически надзор с оглед

идентифициране случаи на контрабанда и злоупотреба с данъци (основно ДДС и акциз);

- реализирани са съвместни проекти с експерти от данъчни администрации от държавите-членки на ЕС за управление на риска от неспазване на данъчното и осигурителното законодателство, превенцията и разследването на финансови измами, засягащи системата на собствени ресурси на ЕС;

- подписани са спогодби за избягване на двойното данъчно облагане (СИДДО) с Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, с Кралство Норвегия и с Румъния;

- подготвено е присъединяването на България към многостранното споразумение за автоматичен обмен на финансова информация – Common Reporting Standard (CRS) и е подписана многостранна конвенция за взаимно административно сътрудничество по данъчни въпроси, което създава възможност на данъчните администрации на повече от 90 държави да си съдействат в случаите на трансгранично укриване на данъци, отклонение от данъчното облагане и данъчни измами;

- служители от НАП са участвали в заседания на работни групи към Европейската комисия (ЕК), Съвета на ЕС и съвместен форум по въпроси на трансферното ценообразуване;

- осъществени са работни посещения на чужди експерти (от Румъния и Бангладеш) в НАП за усвояване на опит и добри практики в областта на информационните технологии, реинженеринг на бизнес процеси, управление на проекти и планиране на данъчната реформа;

- осъществени са участия на представители на НАП в годишна среща на ръководителите на данъчните администрации на държавите-членки на ЕС, в 19-та Генерална асамблея на Вътрешно-европейската организация на данъчните администрации (ЙОТА);

- организирани са участия в международни мероприятия по линия на Европейската комисия (ЕК), Съвета на ЕС, ЙОТА, програма „Фискалис“, мрежата „Солвит“ и др.;

- осъществени са външни комуникации с Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), Българската търговско-промишлена палата (БТПП) и синдикатите в България за съвместна кампания "Пари в плик",

¹ Годишният отчет за дейността на НАП се публикува на официалния Интернет сайт на Агенцията. Последният публикуван отчет, към настоящия момент, е за 2015 г.

посветена на борбата със сивата икономика и плащане на заплати "под масата".

Въз основа на направения по-горе преглед на нормативните разпоредби, уреждащи взаимодействието в системата на НАП, както и въз основа на проучването и анализа на последния годишен отчет за дейността на НАП, могат да се направят следните **изводи за съответствието между нормативно предвидените възможности и действително реализираните инициативи, свързани с взаимодействието в системата за данъчно-осигурителен контрол:**

I. Системно се извършва обмен на информация между НАП и някои национални институции, като например – НЗОК, НОИ, АВ, ГРАО, НСИ, общините, търговските банки, пощите; някои европейски институции за рискови вътреобщностни сделки, както и във връзка с административното сътрудничество в областта на събирането на публичните вземания.

II. Могат да се посочат случаи, в които са осъществени съвместни контролни действия между НАП и други органи и институции в страната (Агенция „Митници”, МВР, ДАНС, Прокуратурата, Министерството на земеделието, Автомобилна администрация и Държавна агенция за метрологичен и технически надзор), както и някои реализирани съвместни контролни действия с чуждестранни партньори, но те все още не са обичайна и широко разпространена практика.

III. Не се използват или са ограничени случаите на: участие в административни производства на оправомощени длъжностни лица; извършване на паралелни проверки и ревизии; събиране на доказателства от други контролни органи; разкриване на данъчна и осигурителна информация; осъществяване на контрол, мониторинг и докладване за прозрачността на схемата при усвояването на публични средства; проверки на лица от органи на НАП, по установени нарушения и подадени сигнали от Сметната палата; извършване на ревизии при особени случаи по чл. 122 от ДОПК по писмено искане на органи извън системата на НАП; контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризъм.

IV. В рамките на партньорствата в ЕС

активно се използват възможностите за: организиране на съвместни работни срещи, семинари, учебни посещения, както и други форми на обучение на кадрите; консултации и експертна помощ; обмяна на опит, знания и добри практики.

V. Акцентира се върху осигуряването на възможност за плащане по електронен път на данъци, такси и други публични и частни вземания, както и предоставяне на електронни административни услуги и сътрудничество при обезпечаване и принудително събиране на публични вземания.

VI. Извършва се връчване на актове и документи между държави - членки на ЕС; възлага се връчването на съобщения, приемането на декларации и други функции по чл. 10, ал. 4 от ЗНАП.

VII. НАП системно осъществява взаимодействие: основно с държавни органи, областна и общинска администрация, органи на съдебната власт и прокуратурата; с някои специализирани институции и агенции (НСИ, НОИ, НЗОК и др.); отделни министерства и специализирани структури (МВР, ДАНС и Министерство на финансите); с някои контролни органи на Министерството на финансите (Агенция „Митници”, АДФИ, Сметна палата, Държавна комисия по хазарта); с органи и институции на ЕС; с предприятията, банковите институции, доставчиците на телекомуникационни услуги и „Български пощи” ЕАД.

Прави впечатление, че не се осъществява или е твърде ограничено взаимодействието с Министерството на образованието и науката, както и с академичната общност. Активно сътрудничество се осъществява единствено с Министерството на финансите (МФ) и МВР, а с останалите министерства взаимодействието е ограничено. Осъществяват се отделни съвместни дейности и мероприятия с някои от контролните органи в структурата на МФ, като от тях – със системен и задълбочен характер са единствено тези с Агенция „Митници”, респ. налице е потенциал за разширяване на сътрудничеството с АДФИ и Сметната палата, както и за стартиране на сътрудничество с органите за вътрешен одит в публичния сектор. При наличието на нормативна база (законови разпоредби и инструкции за съвместна

дейност), би могло да се реализира активно сътрудничество между НАП и системата за независим финансов одит. Налице е активно взаимодействие на НАП с органи и институции в Европейския съюз, но, за сметка на това, е ограничено взаимодействието с трети страни.

VIII. От нормативно зададените насоки на взаимодействие в системата на данъчно-осигурителния контрол, съгласно действащата правна рамка (представена в т.1 и т. 2 от настоящото изложение) активно се реализират единствено – информационен обмен, в т.ч. по електронен път, повишаване събираемостта на публичните вземания, подпомагане на НАП при извършване на някои технически функции. Значително по-малко внимание се отделя на: повишаване качеството на контролната дейност; повишаване квалификацията и професионалната подготовка на кадрите; повишаване на ефикасността и ефективността на контролната дейност чрез извършване на съвместни действия, участие в административни производства, извършване на паралелни ревизии и проверки, събиране на доказателства от други контролни органи, сезиране органи на НАП за извършване на проверки и ревизии. Ограничени са действията и мероприятията, насочени към взаимодействие в системата на финансовия контрол у нас и с чуждестранни контролни органи и институции относно превенцията и противодействието на финансово-икономическите измами и престъпления със социална значимост.

Заключение

В резултат на направеното изследване, *от една страна* – на правната рамка, създаваща нормативните предпоставки и *от друга страна* – на фактическата реализация на взаимодействието в системата на НАП, могат да се систематизират следните препоръки в тази сфера:

- да се разшири реализирането на взаимодействие не само по отношение на злоупотребите с ДДС и акциз, а също така и с преките данъци;
- да се разшири реализирането на взаимодействие не само по отношение на установяването на данъчните нарушения, отклоненията от облагане и измамите, а и по

отношение на превенцията на тези негативни явления;

- да се реализира ефикасно взаимодействие по отношение на усвояването на средствата от еврофондовете, европейските програми и обществените поръчки, тъй като финансово-икономическите злоупотреби в тези аспекти обикновено са съпроводени със значителни данъчни нарушения и измами;

- да се разработят нормативни разпоредби, уреждащи взаимодействието на НАП с органите за вътрешен одит в публичния сектор и с органите за независим финансов одит, като се осигури ефикасното им приложение;

- да се реализира системно и многостранно взаимодействие на НАП с образователните институции и академичната общност с оглед – участие в съвместни научни проекти и внедряване на научните постижения, свързани с повишаване на ефективността, усъвършенстване на технологията и методиката на данъчно-осигурителния контрол в административната практика; качествена професионална подготовка на органите по приходите; формирането на ценности и нагласи у младите хора за спазване на данъчно-осигурителното законодателство и противодействие на съответните нарушения и измами.

Използвана литература:

1. Danucho-osiguritelnii protshesualen kodeks, obn. DV br. 105/2005 g., v sila ot 01 Yanuari 2006 g., posl. izm. DV br. 97/2016 g.
2. Zakon za vutreshniya odit v publichniya sektor, obn. DV br. 27/2006 g., posl. izm. DV br. 95/2016 g.
3. Zakon za danuk vurhu dobavenata stoynost, obn. DV br. 63/2006 g., v sila ot 01 Yanuari 2007 g., posl. izm. DV br. 74/2016 g.
4. Zakon za danuk vurhu dohodite na fizicheskite litsha, obn. DV br. 95/2006 g., posl. izm. DV br. 98/2016 g.
5. Zakon za durzhavnata finansova inspektshiya, obn. DV br. 33/2006 g., posl. izm. DV br. 43/2016 g.
6. Zakon za korporativnoto podohodno oblagane, obn. DV br. 105/2006 g., posl. izm. i dop. DV br. 97/2016 g.
7. Zakon za mitnitshite, obn. DV br. 15/1998

g., posl. izm. i dop. DV br. 98/2016 g.

8. Zakon za natshionalnata agentshiya za prihodite, obn. DV br. 112/2002 g., posl. izm. i dop. DV br. 105/2016 g.

9. Zakon za nezavisimiya finansov odit, obn. DV br. 95/2016 g.

10. Zakon za Smetnata palata, obn. DV br. 12/2015 g., posl. izm. i dop. DV br. 98/2016 g.

11. Instruktsiya №1 ot 25.09.2006 g., izdadena ot Komisiyata za ustanovyavane na imushtestvoto, pridobito ot prestupna deynost, Ministerstvoto na vutreshnite raboti, Ministerstvoto na finansite, Glavniya prokuror na Republika Bulgariya I Natshionalnata sledstvena sluzhba, obn. DV br. 82/2006 g.

12. Ofitshiyalen Internet sayt na ADFI, 2006. [online]. Available at: <<http://www.adfi.minfin.bg/bg/26>> [Accessed 26 January 2017].

13. Ofitshiyalen Internet sayt na Ministerstvo na finansite, 2009. NAP i Agentshiya „Mitnitshi” vuvezhdad vruzka za obmen na informatshiya. [online]. Available at: <<http://www.minfin.bg/bg/pubs/1/3407>> [Accessed 26 January 2017].

14. Ofitshiyalen Internet sayt na NAP, 2012. Spisuk na aktovete za vzaimodeystvie na NAP s drugi organi, organizatshii i institutshii. [online]. Available at: <<http://www.nap.bg/search/>> [Accessed 26 January 2017].

15. Ofitshiyalen Internet sayt na NAP, 2016. Godishen otchet za deynostta na NAP za 2015 g. [online]. Available at: <<http://www.nap.bg/page?id=100>> [Accessed 04 May 2017].

16. Ofitshiyalen Internet sayt na Smetnata palata, 2012. Smetnata palata i Natshionalnata agentshiya za prihodite podpisaha sporazumenie za sutrudnichestvo. [online]. Available at: <<http://212.122.184.197/index.php?p=2545&lang=bg>> [Accessed 25 January 2017].

17. ECON.bg, Deloviyat portal, 2009. NAP shite podpomaga reformiraneto na mongolskata danuchna administratshiya. [online]. Available at: <http://econ.bg/Новини/НАП-ще-подпомага-реформирането-на-монголската-данъчна-администрация_1.a_i.170063_at.1.html> [Accessed 25 January 2017].